

Βιογραφικό σημείωμα

Μαρία ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ-ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ

Ομότιμη Καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης
Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Φιλοσοφική Σχολή,
Πανεπιστημιόπολη, 157 84 Αθήνα.

Τηλέφωνο: +30 6973 807974 Fax : +30 210 724 8979

Διεύθυνση οικίας: Ζακύνθου 5, Χολαργός, Αθήνα 155 62

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: mariapan@arch.uoa.gr

Κύριοι τομείς ενδιαφερόντων:

Βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική: εικονογραφία, τεχνοτροπία, κτήτορες, ζωγράφοι και εργαστήρια στο Βυζάντιο.

Βυζαντινή γλυπτική

Ερευνες πεδίου και ανασκαφές.

Σημαντικότερες Μελέτες - Δημοσιεύσεις:

• *Les monuments de Grèce depuis la fin de la crise iconoclaste jusqu'à l'an mille*, Thèse de doctorat de 3ème Cycle, Paris 1969.

• «Βυζαντινά κιονόκρανα με ανάγλυφα ζώα», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', Στ' (1970-72) 82-129.

• "Quelques chapiteaux inachevés des Philippes", *Byzantion* XLII (1972) 423-430, εικ. 1-4, πίν. 1-5 .

• «L' église ruperstre de la Nativité dans l' île de Naxos", *Cahiers Archéologiques*, XXIII (1974) 107-120.

• «Η παράσταση της Ανάληψης στον τρούλο της Αγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης. Εικονογραφικά προβλήματα», *Επιστημονική Επετηρίς της Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ*, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Στ' 2 (1974) 69-89.

• Σε συνεργασία με Α. Grabar, «Un reliquaire paléochretien récemment découvert près de Thessalonique", *Cahiers Archéologiques* , XXIV (1975) 33-42.

• "Les églises de Véria en Macédoine", *Corso di Cultura sull' Arte Ravennate e Bizantina*, XXII (1975) 303-315, εικ.1-5.

• "Les églises des Météores", *Corso di Cultura sull' Arte Ravennate e Bizantina*, XXII (1975) 317-333, εικ. 1-6.

• "Les églises de Géraiki et de Monemvasie" *Corso di Cultura sull' Arte Ravennate e Bizantina*, XXII (1975) 333-355, εικ. 1-8.

• "Μερικές παρατηρήσεις στις προοπτικές συμβάσεις μιας εικόνας του Ανδρέα Ρίζου", *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', Θ' (1977-79) 249-260, πίν. 99-102.

• «Οι τοιχογραφίες της κρύπτης του Αγίου Νικολάου στα Καμπιά της Βοιωτίας» *Actes du XVe Congrès International d' Etudes Byzantines*, Αθήνα 1976, II, Communications (1981) 597-622.

• Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη- Ε. Δωρή- Σ.Καλοπίση, "Έρευνα στη Μάνη" *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1978 (1980) 135-182, πίν. 114-130.

• Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη- Σ.Καλοπίση, "Έρευνα στη Μάνη" *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1979 (1981) 156-214, πίν. 114-132.

• Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη - Σ.Καλοπίση, "Έρευνα στη Μεσσηνιακή Μάνη" *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1980 (1982), 188-246, εικ. 1-2, πίν. 131-147.

• Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη- Ε.Δωρή - Σ.Καλοπίση -Β. Κέπετζη, "Έρευνα στη Μάνη", *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1981 (1984) 449-578, πίν. 267-304.

- Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη κ.α., "Έρευνα στην Επίδαυρο Λιμηρά", *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 138, 1982 (1984) 349-366, πίν. 222-248.
- Σε συνεργασία με Ν.Β.Δρανδάκη - Σ.Καλοπίση, "Έρευνα στην Επίδαυρο Λιμηρά", *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας* 139, 1983- Α' (1986) 209-263, πίν. 169 - 178.
- «La peinture monumentale en Grèce de la période post-iconoclaste jusqu'à l'avènement des Comnènes (843-1081)», *Cahiers Archéologiques* 34 (1986), 75-108.
- «Τεχνοτροπικές σχέσεις της ζωγραφικής της Κύπρου και της Πελοποννήσου κατά το 13^ο αιώνα» *Πρακτικά Β' Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, Λευκωσία 1982, Τόμος Β' (1986) 561-566.
- "The wall-paintings in the Church of the Virgin Kosmosoteira at Ferai (Vira) and Stylistic Trends in 12th Century Painting", *First International Symposium for Thracian Studies "Byzantine Thrace" Image and Character*, Komotini 1987 (= *Byzantinische Forschungen* XIV, 1989) Band 1, 459-484, Band 2. πίν.CXXX-CLXXXIX, εκ. 1-60.
- "The Character of Monumental Painting in the 10th Century. The problem of Patronage," *Constantine VII Porphyrogenitus and His Age. Second International Byzantine Conference*, Δελφοί 1987, (Αθήνα 1989) 285-331.
- «Les peintures murales de Naxos», *Corso di Cultura sull' Arte Ravennate et Bizantina* XXXVIII (1991), 281-303.
- «Οι τοιχογραφίες του Αγίου Γεωργίου Λαθρήνου στη Νάξο» *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', ΙΣΤ' (1991-2) 139-154.
- «Η εικόνα της Παναγίας Γλυκοφιλούσας στο μοναστήρι του Πετριζού (Bačkovo) στη Βουλγαρία», *Ευφρόσυνον Αφιέρωμα στον Μανόλη Χατζηδάκη*, Αθήνα 1992, τ.2, 449-468.
- «Η εκκλησία της Γέννησης στο μοναστήρι της Παναγίας Καλορίτισσας στη Νάξο. Φάσεις τοιχογράφησης», *Αντίφωνον, Αφιέρωμα στον Καθηγητή Ν. Β. Δρανδάκη*, Θεσσαλονίκη 1994, 540-559.
- "The Question of the Role of the Donor and of the Painter. A Rudimentary Approach", *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', ΙΖ' (1993-1994) 143-156.
- "Quelques notes sur une petite église du XIVe siècle dans le Magne", *Στέφανος, Studia byzantina ac slavica, VLADIMIRO VAVRINEK ad annum sexagesimum quintum dedicata, Byzantinoslavica* LVI (1995), 735-742.
- Σε συνεργασία με G. Kokkorou-Alevras και S. Kalopissi-Verti, "Excavation at Kardamaina (Ancient Halasarna) in Kos", *Αρχαιογνωσία* 9 (1995-96) 313-335.
- "Les tendances de la peinture de Thessalonique en comparaison avec celles de Constantinople, comme expression de la situation politico-économique de ces villes pendant le XIVe siècle", *Βυζάντιο και Σερβία κατά τον ΙΔ' αιώνα*, Αθήνα 1996, 351-362, πίν. 113-122.
- "Το πρόβλημα του ρόλου του χορηγού και του βαθμού ανεξαρτησίας του ζωγράφου στην καλλιτεχνική δημιουργία. Δύο παραδείγματα του 12^{ου} αι.", *Το πορτραίτο του καλλιτέχνη στο Βυζάντιο* (Μ. Vassilaki ed.), Ηράκλειο 2000, 77-105, εκ. 1-20.
- "Un aspect de l'art provincial, témoignage des ateliers locaux dans la peinture monumentale", *Drevnerusskoe iskustvo vijantija i drevnaja Rus' K 100-letnju Andreja Nikolaviča Grabara (1896-1990)*, St Petersburg 1999, 178-191.
- Σε συνεργασία με Σ.Καλοπίση και Μ.Κωνσταντουδάκη «Μαρτυρίες για τη εκπαίδευση των ζωγράφων στη μεσοβυζαντινή και υστεροβυζαντινή περίοδο», *Β' Συνάντηση Βυζαντινολόγων Ελλάδος και Κύπρου* (Αθήνα 1999) Εισηγήσεις- Ερευνητικά Προγράμματα-Περιλήψεις Ανακοινώσεων, Αθήνα 2000, 63-68.
- «Εικαστικές εκφράσεις του δόγματος της Θείας Ενσαρκώσεως. Ευαγγελισμός. Ο κύκλος της Γεννήσεως». *Μυστήριον Μέγα και Παράδοξον. Σωτήριον Έτος 2000. Έκθεσις Εικόνων και Κειμηλίων*, Αθήνα 2001, 52-56..
- «Η ζωγραφική του 12^{ου} αιώνα στην Κύπρο και το πρόβλημα των τοπικών εργαστηρίων», *Πρακτικά του Τρίτου Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, Λευκωσία 1996, Τόμος Β' Μεσαιωνικό Τμήμα (2001) 411-439.
- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, «Γαφικό συγκρότημα στον παλαιοχριστιανικό οικισμό της Αλασάρνας (σημ. Καρδάμαινας) στην Κω», *Ιστορία-Τέχνη-Αρχαιολογία της Κω, Α' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο*, Κως 1997 (Αθήνα 2001) 243-254.

- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη -Γ. Μαγγίνη - Ν. Φύσσα - Γ. Φουκανέλη, “Ανασκαφή στην Αγία Κορυφή του Όρους Σινά (Gebel Musa). Προκαταρκτικά πορίσματα”, Πρακτικά Συνεδρίου «Το Σινά δια μέσου των αιώνων», «Εικοσιπενταετηρικών» εόρτιον Συνέδριον επί τη συμπληρώσει είκοσι πέντε ετών αρχιερατείας του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Σινά, Φαράν και Ραϊθώ και Ηγουμένου της Ι. Μ. Αγίας Αικατερίνης Όρους Σινά κυρίου Δαμιανού, Αθήνα 1998, *Σιναιτικά Ανάλεκτα*, Α΄ (2002) 69-90.
- « Οι γραμματικές γνώσεις των ζωγράφων. Ένα παράδειγμα σχετικού προβληματισμού από τη Μάνη», *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', ΚΔ' (2003), 185-194.
- “ Donors personality traits in 12th century painting. Some examples.” Επιστ. Επιμ. Χρ. Γ.Αγγελίδη, *Το Βυζάντιο ώριμο για αλλαγές. Επιλογές, ευαισθησίες και τρόποι έκφρασης από τον ενδέκατο ως το δέκατο πέμπτο αιώνα*, Αθήνα 2004, 145-166.
- “Η μνημειακή ζωγραφική στις εκκλησίες της Μάνης- μέσο έκφρασης και επικοινωνίας» *Ιστορίες θρησκευτικής πίστης στη Μάνη*, Αθήνα 2005, 85-97.
- “Village Painting and the Question of Local ‘Workshops’,” Επιστ. Επιμ. J.Lefort, C.Morrisson, J-P. Sodini, *Les villages dans l’empire byzantin, Ve-XVe s., Réalités Byzantines 11*, 2005, 193-212.
- «Παρατηρήσεις για ένα τοπικό εργαστήρι στην περιοχή της Επιδαύρου Λιμηράς» *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, Δ', ΚΖ' (2006) 193-206.
- «Η προσωπικότητα δύο αρχόντων της Καστοριάς και ο χαρακτήρας της πόλης στο δεύτερο μισό του 12^{ου} αιώνα», *Δώρον. Τιμητικός Τόμος στον καθηγητή Νίκο Νικονάνο*, Θεσσαλονίκη 2006, 157-167.
- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη και Γ. Κοκκορού Αλευρά, *Kardamaina ancient Halasarna on the island of Kos. A Guide. The Sanctuary of Apollo and the Early Christian Settlement at Kardamaina (Ancient Halasarna) on the island of Kos*, Athens 2006, και
- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη και Γ. Κοκκορού Αλευρά, *Καρδάμαινα. Αρχαία Αλάσαρνα. Οδηγός: Το Ιερό του Απόλλωνα και ο παλαιοχριστιανικός οικισμός στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω*, Αθήνα 2010.
- “Le peintre en tant que scribe des inscriptions d’un monument et la question du niveau de sa connaissance grammaticale et orthographique”, *L’artista a Bisanzio e nel mondo cristiano-orientale* (επιστ. επιμ. Michele Bacci), Pisa 2007, 71-116.
- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, “Excavation of the Justinianic Basilica on the Holy Summit (Jabal Mūsā) at Mount Sinai” *Ideologia e cultura artistica tra Adriatico e Mediterraneo orientale (IV~X secolo). Il ruolo dell’ autorità ecclesiastica alla luce di nuovi scavi e ricerche. Atti del Convegno Internazionale*, (επιστημ. επιμ. R Farioli Campanati, C. Rizzardi, P.Porta, A. Augenti, I. Baldini Lippolis), Bologna –Ravenna, 2007, 187-190.
- «Σχολιάζοντας τους ζωγράφους. Μερικά παραδείγματα τοιχογραφιών από τη Μάνη», *Επιστημονικό συμπόσιο στη μνήμη Νικολάου Β. Δρανδάκη για τη βυζαντινή Μάνη. Πρακτικά*, Σπάρτη 2008-2009, pp. 221-232 .
- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, “Excavation on the Holy Summit (Jebel Mūsā) at Mount Sinai: Preliminary Remarks on the Justinianic Basilica,” *Approaching the Holy Mountain. Art and Liturgy at St Catherine’s Monastery in the Sinai* (επιστ. επιμ. Sharon E.J. Gerstel and Robert S. Nelson), Turnhout 2010, 73-106.
- “Some Observations on Thirteenth-Century Sinai icons and Bojana Frescoes(1259),” *Bojanskata Crkva meždu Iztoka I Zapada v izkustvoto na christijanska Evropa (The Bojana Church between the East and the West in the Art of the Christian Europe)*, (επιστ. επιμ. Bissierka Penkova), Σόφια 2011, 238-247.

Σύνταξη και επιστημονική επιμέλεια Λεξικού:

- Σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, *Πολύγλωσσο Εικονογραφημένο Λεξικό Όρων Βυζαντινής Αρχιτεκτονικής και Γλυπτικής. Multilingual Illustrated Dictionary of Byzantine Architecture and Sculpture Terminology*, Ηράκλειο 2010.
Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών

Συνέδρια της τελευταίας πενταετίας (2006-2011):

- Εικοστό έκτο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Αθήνα, 12-14 Μαΐου 2006, συντονίστρια Στρογγυλής Τράπεζας με θέμα: Γυναίκες χορηγοί μνημείων και έργων τέχνης στο Βυζάντιο.
- 21st International Congress of Byzantine Studies , Λονδίνο 21-26 Αυγούστου 2006, συντονίστρια Στρογγυλής Τράπεζας με θέμα: *Managing the Heritage* και ομιλήτρια σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη με θέμα: “Excavating on the Holy Summit (Gebel Musa) at Mount Sinai. A proposal of Heritage Management.”
- Έκτο Επιστημονικό Συμπόσιο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης: *Ανασκαφή και Έρευνα*, VI: Από το ερευνητικό έργο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Αθήνα 26-27 Απριλίου 2007. Ανακοίνωση: «Παλαιοχριστιανική ανασκαφή στο Σινά», σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.
- Routes of Faith in the Medieval Mediterranean. International Symposium, Θεσσαλονίκη 7-10 Νοεμβρίου 2007. Ανακοίνωση: “ Το πρόβλημα της επιτόπιας καλλιτεχνικής παραγωγής κατά το 13ο αιώνα στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης στο Σινά. Η συμβολή του προσκυνηματικού κινήματος”.
- Convegno Internazionale, *Ideologia e cultura artistica tra Adriatico e Mediterraneo orientale (IV-X secolo): il ruolo dell’ autorità ecclesiastica alla luce di nuovi scavi e ricerche*, Bologna – Ravenna, 26-29 Νοεμβρίου 2007. Ανακοίνωση: “Excavation of the Justinian Basilica on the Holy Summit (Jebel Mousa) at Mount Sinai”, σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.
- Δ΄ Διεθνές Κυπριολογικό Συνέδριο, Λευκωσία 29 Απριλίου-3 Μαΐου 2008. Ανακοίνωση: «Οι τοιχογραφίες του Αγίου Ιωάννη Σακκά στην Καρπασία».
- Επιστημονικό Συμπόσιο στη Μνήμη Νικολάου Β. Δρανδάκη για τη *Βυζαντινή Μάνη*, 21-22 Ιουνίου 2008. Ανακοίνωση: «Σχολιάζοντας τους ζωγράφους. Μερικά παραδείγματα τοιχογραφιών από τη Μάνη».
- Συμπόσιο, *Relations et échanges entre Orient et Occident méditerranéens au XIII siècle. Le témoignage des programmes picturaux*, École française d’Athènes. Ancienne Université d’Athènes, 2-4 Avril 2009. Ανακοίνωση: “Icons and frescoes of the 13th Century at St. Catherine’s monastery on Mount Sinai. Some observations.”
- Έβδομο Επιστημονικό Συμπόσιο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης: *Ανασκαφή και Έρευνα*, VII: Από το ερευνητικό έργο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Αθήνα 6-7 Απριλίου 2009. Ανακοίνωση: «Ανασκαφή στον παλαιοχριστιανικό οικισμό της Καρδάμαινας (αρχαίας Αλάσαρνας) στην Κω: ένας απολογισμός εικοσαετίας», σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.
- Εικοστό ένατο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Αθήνα, 15-17 Μαΐου 2009, Εισήγηση με τίτλο: «Σχολιάζοντας τις επιγραφές».
- Διεθνές Συνέδριο : *The Boyana Church between the East and the West in the Art of the Christian Europe.*, Sofia 16-17 April 2010. Ανακοίνωση: “Some Observations on 13th Century Sinai Icons and Boiana Frescoes (1259).”
- Τριακοστό Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Αθήνα, 14-16 Μαΐου 2010, συμμετοχή σε στρογγυλή τράπεζα με γενικό θέμα: *Οι ζωγράφοι και τα εργαστήριά τους κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή*. Ανακοίνωση : «Βυζαντινά και μεταβυζαντινά εργαστήρια ζωγραφικής».
- Ογδοο Επιστημονικό Συμπόσιο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης: *Ανασκαφή και Έρευνα*, VIII: Από το ερευνητικό έργο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Αθήνα 14-15 Απριλίου 2011. Ανακοίνωση: «Ανασκαφή στον παλαιοχριστιανικό οικισμό της Καρδάμαινας (αρχαίας Αλάσαρνας) στην Κω: η πορεία της μελέτης της κεραμικής», σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.
- Πρώτο Πανελλήνιο Συμπόσιο Ex Oriente Lux. *Η έρευνα και η διδασκαλία των πολιτισμών της Αιγύπτου, Εγγύς Ανατολής, Κύπρου στα ελληνικά Α.Ε.Ι*, 20 Μαΐου 2011, “Ανασκαφική έρευνα στην Αγία Κορυφή (Gebel Musa) του Όρους Σινά”, σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη .

- 22nd International Congress of Byzantine Studies, Σόφια 22-27 Αυγούστου 2011, συντονίστρια Στρογγυλής Τράπεζας με θέμα: *Sinai Through The Ages: A Place of Cult And Pilgrimage* και ανακοίνωση με θέμα: «Cult and Spiritual Orientations at Saint Cathrine's Monastery.»

Διαλέξεις της τελευταίας πενταετίας (2006-2011)

- Δώδεκα διαλέξεις, με πρόγραμμα του Ωνασείου Ιδρύματος (*Alexander S. Onassis Public Benefit Foundation, USA*), σε Πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά (University of New Mexico, University of Notre Dame, Stanford University, Simon Fraser University).
- Διάλεξη στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, 29 Ιανουαρίου 2009, με θέμα «Εικόνες από τη συλλογή της Ι. Μονής της Αγίας Αικατερίνης του Σινά».

Ερευνητικά Προγράμματα:

Επιστημονική υπεύθυνη στα ακόλουθα προγράμματα:

- Πρόγραμμα με θέμα: « Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο κατά το 10^ο αιώνα», σε συνεργασία με το Ίδρυμα «Ελληνικός Κόσμος» (<http://theodoros.ime.gr>), 1996

- Πρόγραμμα, με θέμα : *Βυζαντινή παρουσία στη Γεωργία και γεωργιανή στον ευρύτερο βυζαντινό χώρο- Εντοπισμός και καταγραφή των σχετικών μνημείων σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων*, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Ιστορίας της Τέχνης της Ακαδημίας Επιστημών στην Τιφλίδα
(<http://georgia.arch.uoa.gr>) 2000-01, 2005-06.

- Πρόγραμμα με τίτλο *Αποδελτίωση ηλεκτρονική καταγραφή και παρουσίαση δεδομένων για το ζωγράφο και για το χορηγό έργων της βυζαντινής μνημειακής ζωγραφική* ( ) Πυθαγόρας ΙΙ, (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, 2005-2007).

Συμμετοχή σε Πρόγραμμα με τίτλο:

- *Χρήση προηγμένων εφαρμογών συστημάτων υπερμέσου για την παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης πλοήγησης και εκμάθησης σε εικονικά βυζαντινά μουσειακά περιβάλλοντα*, σε συνεργασία με το Ίδρυμα του Όρους Σινά και το Τμήμα Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (επιστημονικός υπεύθυνος Δ.Μαρτάκος), (ΠΕΝΕΔ 2001, 2003-2006).

Επιφανειακή έρευνα και ανασκαφική δραστηριότητα:

- 1976-1983: έλαβε μέρος στο πρόγραμμα καταγραφής των μνημείων της Μάνης , υπό τη διεύθυνση του Ν.Β.Δρανδάκη.

- Διεύθυνση ανασκαφών στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω, από το 1985, σε συνεργασία με Γ.Κοκκορού-Αλευρά και Σ.Καλοπίση-Βέρτη.

- Διεύθυνση ανασκαφών στην ιουστινιάνεια βασιλική (6^{ος} αι.) στην Αγία Κορυφή του Όρους Σινά, στο Νότιο Σινά, από το 1998, ως *Ελληνική Αρχαιολογική Αποστολή στο Νότιο Σινά* του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.

- Διεύθυνση ανασκαφών σε χώρο νοτιο-ανατολικά της μονής της Αγίας Αικατερίνης του Όρους Σινά, στο Νότιο Σινά, από το 2000, ως *Ελληνική Αρχαιολογική Αποστολή στο Νότιο Σινά* του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη.

Άλλες Δαστηριότητες:

- Μέλος της *Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* και εκλεγμένο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου από το 1994. Γενική Γραμματέας από το 2010.
- Ισόβιο μέλος της *Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας*.
- Μέλος της *Ελληνικής Επιτροπής Βυζαντινών Σπουδών*. Ελληνικό Τμήμα της *Association internationale des Études byzantines*. Εκλεγμένο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και Ταμίας της ελληνικής επιτροπής.
- Μέλος της *Ελληνικής Επιτροπής Σπουδών της Ν.Α. Ευρώπης*. Ελληνικό Τμήμα της *Association internationale des Études sud-est européennes*.
- Υπεύθυνη μαζί με άλλους συναδέλφους για την οργάνωση πολλών συμποσίων με θέματα σχετικά με τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη που διοργανώνονται ετησίως από τη *Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία*.
- Συνεργάτιδα με το περιοδικό *Byzantinoslavica* για την παρουσίαση της ελληνικής βιβλιογραφίας σχετικά με τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη, από 1974-1988.
- Μέλος της Συντακτικής επιτροπής του *Δελτίου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας* και επιστημονική υπεύθυνη για την έκδοση των 19^{ου}, 24^{ου}, 27^{ου}, 32^{ου} τόμων.
- Αναγνώστρια πολλών μελετών για τη αξιολόγησή τους με στόχο τη δημοσίευσή τους σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά (*Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *Αρχαιολογικό Δελτίο*, *Σύμμεικτα*).
- Επόπτρια πολλών μεταπτυχιακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μέλος επιτροπών στη Γαλλία (Paris I, Panthéon, Sorbonne) για κρίση διδακτορικών διατριβών.